

Peter Bokody

Sekularizacija i okret k realizmu u Italiji: nadgrobni spomenik Antonia Fissirage u Lodi

Možemo pojednostavljeno ustvrditi da su tijekom srednjega vijeka politički prikazi bili vezani uz religijske teme, a to je najviše značilo prilagodbu i transformaciju religijskih prikaza. Ovaj se članak fokusira na tu prilagodbu - nadgrobni spomenik Antonia Fissirage (1253.-1327.) na dnu desnog krila transepta u crkvi Sv. Franje u Lodi. Freska na gornjem dijelu spomenika predstavlja Antonia Fissiragu u pratnji sv. Nikole i sv. Franje kako predaje model crkve Bogorodici s djetetom. Scena se nalazi unutar razrađenog arhitektonskog okvira, koji se sastoji od dvaju monokromnih pseudoreljefa u timpanima. Prednji prikaz prikazuje svetog Jurja u punom oklopu na konju kako ubija zmaja kopljem. Čini se da se u Svetom Franji u Lodi dekorativni detalji Bogorodičina prijestolja vežu uz donatora, Antonia Fissiragu, *signore de Lode*. Pojava tih pseudoskulpturalnih elemenata u talijanskom slikarstvu po svoj se prilici može vezati uz ponovnu pojavu realistične slikovne paradigme. Prvi sačuvani spomenik većih razmjera gdje se oni mogu naći jest Legenda sv. Franje u Gornjoj crkvi u Assisiju. Javlja se popratno uz prikazane građevine i interijere. To bi se moglo povezati sa željom da se prikaže veća realističnost u prikazanim građevinama, tj. da se poveća dojam stvarnosti i obogati kontekst Poverellove priče. Iako se u Assisiju pseudoskulpturalni elementi mogu vidjeti na narativnim slikama, taj fenomen je dosta rano bio asociran s votivnim prikazima, obično kao dio Bogorodičina prijestolja. Glavni navod koji proizlazi iz mog proučavanja jest da su u Italiji početkom 14. stoljeća ovi monokromni detalji na votivnim prikazima prikazivali likove i teme koji su bili povezani s Djevicom Marijom. Ova tvrdnja ovdje je potkrijepljena analizom primjera iz Svetog Franje u Rietiu, koji - s obzirom na to da je također franjevački samostan - pruža plodnu bazu za kontekstualnu usporedbu sa Svetim Franjom u Lodi. Krucijalna značajka Bogorodice s djetetom s Antoniom Fissiragom jest da se pseudoreljefi čine vezanim uz donatora, a ovaj se pomak upravo treba smatrati političkom prilagodbom slikovnih mogućnosti dosad rezerviranih za religijske potrebe. S obzirom na životni put Antonia Fissirage, analiza ove freske otkriva slikovni mehanizam ove prilagodbe u kontekstu konflikta gvelfa i gibelina u ranom 14. stoljeću u Italiji. Nadalje, njegov nadgrobni spomenik s pseudoskulpturalnim detaljima uvodi klesane spomenike *signoria*, uprizorene u spomeniku *Cangrande della Scala* u Veroni.

Prijevod s engleskoga: Ivana Tulić